

Tallinna Linnateatri kevad

„Hecuba pärast“

TULEKUL!

HECUBA PÄRAST

Lavastaja Priit Võigemast
Lavastaja assistent Alo Kõrve
Dramaturg Maria Lee Liivak
Kunstnik Mihkel Ehala
Muusikaline kujundaja
Veiko Tubin

Esietendus Tavealaval
21. märtsil 2009.

Mängivad: Argo Aadli, Alo Kõrve, Indrek Ojari, Mart Toome, Veiko Tubin ja Priit Võigemast.

„Hecuba pärast“ on etüüdidel põhinev tragifars, mis on sündinud näitlejate meeleheitlikest pingutustest otsida vastust ühele lihtsale küsimusele – kes ma olen ja miks ma seda kõike teen?

Linnateatris liigub nurki, õhku ja kõiki proovisaale mööda üks ühine teema - vaadatakse enda sisse ja mõtestatakse olemasolu. Uuslavastused kannavad endas kõik sissepoole suunatud pilku. „Hecuba pärast“ lisab veel ühe mõõtme – „Miks keegi soovib olla näitleja?“ Dramaturg Maria Lee Liivak, lavastaja Priit Võigemast ning trupp koosneb: Mart Toome, Indrek Ojari, Argo Aadli, Veiko Tubin, Alo Kõrve arutlevad veel sündimata lavastuse eel... Vestlus leidis aset 4. märtsil.

Veiko Tubin: Ütle midagi, Mart.
Mart Toome: Tähendab, you can explore it, but...

Maria Lee Liivak: Mis lavastus see „Hecuba pärast“ siis on? (sundimatu naer)

Veiko: Sundimatu naer! See räägib sellest, kes ma olen...

Priit Võigemast: Põhimõtteliselt jah, see on tragifars, mis on eostatud meeleheitlikust ihast leida vastused mõningatele lihtsatele küsimustele nagu näiteks, kes me oleme ja miks me seda kõike teeme. Näitleja seisukohast. Praegu on vist selline aeg, mis sunnib mõningate asjade üle järgi mõtlema. Tuleb iseenast kuldiga määratleda. Meie üritame seda teha oma isiklike mõtete ja läbielamiste taustal.

Argo Aadli: Ma ei tea, kui palju sellest järgi on jäänud, aga vahepeal oli juttu ka müüdimurdmisest: milline on näitleja elukutse kõrvaltvaataja jaoks. Et näitleja on tavaline vabariigi kodanik.

Priit: Mina vaidlen siinkohal vastu, ma tahan uskuda, et näitleja on väga eriline.

Argo: Seda küll, aga ta on ka ikkagi tavakodaniku staatuses, ta ei ela oma õhulossis. Või noh, vahel võib-olla elab ka, ma ei tea...

Priit: Meil on praegu raske lühikesi ja konkreetseid vastuseid anda, sest meie ise olemegi see veel sündimata lavastus ja meil ei ole seda küsimust, mis oleks näiteks mõne valmismaterjaliga, et ära õigustada, miks ma just neid sõnu pean lavalt saali ütlemata või mida autor selle lausega õieti mõelnud on; kuna me oleme kogu selle teksti ise kamba peale välja mõelnud, siis meie jaoks on see kõik niigi õigustatud, ja kuna lavastus ei ole veel päriselt valmis, siis ei julge mingisugust üht konkreetset mõtet siin esile tõsta. Minu jaoks isiklikult on kõik seal ülimalt oluline.

Veiko: Nojah, proovida teha lavastust nii, et esimesel kokkusaamisel ei ole mingit kindlat materjali. Et kas meil õnnestub ühise töö tulemusena...

Priit: Oli ju võimalus võtta riiumõni näitemäng, mille keegi kunagi kusagil juba valmis on kirjutanud ja mida on 2 või 20 või 200 aastat kellegi poolt mängitud ja üritada sellele oma nägu ja hing anda.... Aga minu jaoks see praegusel hetkel lihtsalt ei ole huvitav - tundus põnevam iseenda sisse vaadata, et kas mul endal on ka mingisuguseid mõtteid, millest saaks teksti kokku panna, ilma et ma peaks kellegi teise mõtteid esitama. Ja mitte ainult minul endal, vaid meil kõigil. Kas meil on mingisugune teema, mis meid põletab, millest me ise kõige rohkem mõtleme. Millest me tahaksime rääkida?

Veiko: See on ka tore, et alguses hakkasime improviseerima, tegime etüüde, aga lõpuks oli tekstiraamatus kõik kirjas, nagu näitemäng.
Priit: Näitleja argipäev koosneb ju teiste inimeste mõtete mõtlemisest. Proovis pingutab lavastaja kõigest väest, et kogu trupp hakkaks mõtlema nii, nagu tema. Õhtul etendust mängides mõtlen ma mitte enda, vaid selle tegelase mõtteid, keda ma mängin. Ja nii aastast aastasse... Aga MINU mõtted? Nüüd me siis proovides oleme tegelenud nende ENDA mõtetega. See on müstika, et sellest kaostest ühel hetkel tekstiraamat kujunema hakkast. Minu jaoks on see tohutu suur saavutus.

Priit Võigemast: „Palun esitage pilet - see tähendab veenev argument või õigustus, miks te üldse olemas olete!“

Mart: Materjali on juba rohkem kui tarvis.

Argo: Nüüd peab juba kärpima hakkama.

Maria Lee: Aga mis teemad need siis on?

Priit: Näiteks see pileti teema. Kui ma ühistranspordis sõidan ja kontroll tuleb peale, siis alati käib see jõnksakas läbi, et kas mind võetakse vahele, mis sest, et mul on pilet olemas. Aga mis siis, kui ükskõik mis ajahetkel võib ilmuda üks müstiline piletikontrolör, kes paneb sulle käe õlale ja küsib: „Palun esitage pilet - see tähendab veenev argument või õigustus, miks te üldse olemas olete!“

Veiko: Elukontroll.

Priit: „...Või elate siin tasuta, kõigi teiste kulul, hingate ära nende õhu, joote ära nende vee, sööte ära nende söögi ja raiskate ära nende ruumi, üritate lihtsalt kuidagi ilma pingutajata, tasuta nihverdada läbi elu?“ Kas mul oleks talle midagi näidata...

Indrek Ojari: Minu meelest üks oluline teema on, kuidas me oma elu elame - mille pärast, kas või Hecuba pärast. Kas meil on tingimata vaja joosta sellisama trammipeale? Mis juhtub siis, kui see vahele jääta?

Priit: Jah, Hecuba pärast? Et mitte millegi pärast või? Meid on trennitud mõtlema, et mingi eesmärk peab ju olema, mille poole sa püüdlud. Aga ma ei ole enam päris kindel, kas need on

ikka MINU mõtted või olen ma haaratud mingisse võimsasse hoovusesse, mis liigub ettemääratud suunas minu tahtest hoolimata.

Veiko: Just see kujund, et trammil on ju rööpad ette pandud, tasub korra trammilt maha astuda ja minna teist teed pidi. Pole ju mõtet kogu aeg trammiga sõita.

Priit: Kindlasti on elus mingeid asju, mida tehaksegi piltlikult öeldes Hecuba pärast. Sa ei saa sellest mingisugust tulu, aga teed seda ikkagi.

Indrek: Justkui olematu eesmärgi pärast. Justkui keegi olematu nõuab või sunnib sind täitma mingeid ülesandeid, mis on õhku kirjutatud.

Priit: See ongi kultuur. Kultuuri eesmärk pole ju kasumit teenida. Ta on lihtsalt olemas, Hecuba pärast ju.

Argo: Kasumit mitte, aga vaimset kasumit küll, et hoida vaimust ja... Selles mõttes teeme ikkagi kasu pärast.

Priit: Aga selle pärast meil ongi see tükk „Hecubapärast“. Materjalne kasu on ka vajalik, aga mõnikord ongi vaja hetkeks aeg maha võtta ja järele mõelda, kas kõige selle kõrval oli kunagi veel midagi.

Indrek: Ja kui on, siis inimesed tihti loovad endale väärtustusteemi, millel on elu hind. „Ma pean saama pileti kuskile kontserdile“ või „ma pean iga reede õhtu käima klubis „Hol-

lywood“ või „meie meeskond peab selle mängu võitma“ või mingi selline asi.

Argo: Võib ju küll märkida, et ütle lihtsalt „stopp“, ei ole vaja seda kõike, aga samas me oleme osa masinavärgist, kogu ühiskond toimib praegu nii, et omadega väljatulemiseks pead olema selles rattas. Näiteks kui sul on pere... Sa võid seda ignoreerida, aga siis sa teed sellega endale häda. On mingi piir, mida ei pea ületama, aga päris nii ei saa, et astud rattalt maha ja elad ignoreerides. Aeg vist on selline, ma ei tea.

Veiko: Tegelikult on kõik võimalik.

Argo: Ei, muidugi on.

Veiko: Võta vastu otsus, et mina ei taha selle kõigegega tegelemist teha ja lähen maale vanaema juurde, aitan tal kartuleid maha panna.

Argo: Tegelikult see pole nii lihtne, vot siin ongi konks!

Priit: Aa et hoopis seal on konks või?

Argo: Jah, seal on konks. Ei, tegelikult ei ole nii lihtne, et astun rattalt maha, ei ole nii lihtne see asi.

Maria Lee: Kas see on samamoodi, et kui sa lavakas käid, siis mõtled, et kõik on võimalik, ja kui lõpetad kooli ära ja lähed tööle, siis saad aru, et päris nii ikka tegelikult ei saa... Te olete kõik nüüd päris mitu aastat teatris olnud, kas see on selline ideaalidepurunemise aeg?

Foto: Veiko Tubin

Priit: Aga ongi! Väikse poisina unistasin saada rallisõitjaks või kuulsaks lauljaks või olümpiavõitjaks, kosmonaudiks jne. Märkamatu on kätte jõudnud aeg, kus ma tean, et see rong on lõplikult läinud: olümpiavõitjat minust ei saa, selle kriipsutame maha; rallisõitja - hilja; virtuoosne pillimängija - hilja... jurist, teadlane, kirurg - hilja, hilja, hilja...

Veiko: Näitleja mõtleb, kas ma olen valinud õige eriala; lapsena unistasin sellest-sellest-sellest... Aga teisest küljest võib teadlane mõelda, et lapsena unistasin näitlejaks saamisest, kas ma olen ikka õige eriala valinud...

Priit: Tuleb leppida sellega, kes ma olen. Ja tekibki küsimus KES MA SIIS OLEN? Mis seal salata, see „Hamleti“ teema on meil ka tugevalt sees. See lihtsalt on nii, et mina ja Alo ja Argo ja Mart ja Indrek... Veiko on küll natuke noorem, aga... Hakkab lähemana see maagiline müstiline 33. Küsimus ei ole tegelikult selles numbris, vaid selles, et lihtsalt tulevad need mõtted pähe, et mis ma saavutanud olen, kes ma olen, mida ma teen, kuhu ma jõuda tahan ja kas ma üldse midagi tahan.

Veiko: Pool elu on läbi! No eesti mehe keskmine eluiga on 66.
Mart: See on hästi karm. Tõesti kummitab vahel, istud maha ja mõtled, mis asja, mida, mida?!
Priit: Sinna ei ole midagi parata. Ei ole mõtet seda ignoreerida, parem siis veidi improviseerida, natuke nalja visata sel teemal. Selleks, et peegel publiku ette asetada, oleks kasulik kõigepealt iseendale ausalt näkku vaadata. Me oleme olnud piisavalt kaua teatris, et jõuda ringiga tagasi sinna kooli lõpu aegadesse, kus tundus, et teeme ükskõik mida, andke mulle ainult ja ma mõllan. Vahepeal on antenn pisut ära vajunud, seda on vaja kohendada.

See tekst, mis me siin praegu räägime, läheb vägisi hirmus moraaltsevaks, et oo, meie igatahes väärtustame nii- ja naasuguseid mõtteid ja tegelikult on kuskil veel midagi sõnusetamatut... aga me ei mõtle nii.
Mart: See on väga lihtne.

Priit: Kuna materjal on meil kõik koos kokku improviseeritud, siis see on selline paras lahmimine, millest loodetavasti kujuneb tervik. Aga... ta ei ole kindla peale minek.

Algus lk 1 ...

Ja minu jaoks just see ongi põnev.

Argo: Need ongi uitmõtted sellest prooviperioodist, mida sa mõtled ja mida sa elus näed ja mis sind ärritab. Näiteks, et erinevates elusituatsioonides ei saa ühe pulgaga kõiki mõõta. Kas või trammil peal, kui keegi sõidab ilma piletitähta: "Sa oled patustanud selle asja vastu, sa oled kurjategija". Elus on palju säärasid masinlikkust. Ei süüvita põhjustesse. Inimlikkust ei ole! Igas asjas peab säilima paindlikkus. Me võime süüvida ja aru saada selle inimese konkreetsest põhjusest, miks ta just nii käitus. Ei saa ühe mõõdupuuga mõõta. Meid ei ole mingi 50 miljonit, meid on jube vähe, me peame iga indiviidi hoidma, aga see on täiesti hirmuäratav, kuidas inimestesse suhtutakse. See on ka kindlasti teemana sees. Ükskõik kas näitleja või ärimees, ta moodustab selle rahva.

Indrek: Ja see, et inimesed ei tea päris täpselt, mida nad tahavad.

Priit: Jah, mõni inimene võib väga kirglikult mingit asja ajada, aga lõppkokkuvõttes ta ei oskagi seda täpselt sõnastada, miks ta seda teeb. Minul, näitlejana, võib ju juhtuda, et olen nagu orav rattas – proovid, etendused, isiklik elu, tohutu rabelemine. See masinavärk haarab kaasa ja siis oledki ja rabeled ja jooksed ja teed ja möllad. Ühel hetkel hakkad mõtlema, aga mille pärast? Miks ma seda kõike teen? Siis tundub see kõik jube naeruväärne.

Indrek: Aga me ei anna otseselt vastuseid. Vastupidi, me näitame mingit äärmust sellest.

Priit: Me ei tea neid vastuseid.

Argo: Ei saagi anda, ei ole olemas neid vastuseid.

Priit: Vastus on selles, kui sa suudad ise aja maha võtta ja selle peale lihtsalt mõelda, mõtestada ennast ja teisi, nii saad endast ja teistest paremini aru. Meie eesmärk ei ole moraalselt või näppu viibutada, et oi oi oi, ärge te nii mõtelge, ärge nii küll tehke. Meie näitame situatsioone, mis proovide käigus pähe tulid. Ja need situatsioonid on paratamatult seotud näitlejatööga ja teatriga, sest me ise töötame teatris, oleme kõik näitlejad, näeme sellepärast maailma selle mätta otsast. Aga me ei ole mingid ufod kuskilt teiselt planeedilt, me oleme ka inimesed ja käime poes, ostame Perenaise saia, ses mõttes ma ei karda, et see jääb tohutu kaugeks inimesele, kes ei tööta teatris.

Veiko: Ma arvan, et emotsioon ja sisu on igal pool sama – samamoodi sa võid laiendada seda kraanajuhi tööle või politseiniku tööle, mingid põhiprobleemid peaksid igal pool samad olema... Minu meelest väga tervendav asi on, et materjalis on palju kohti, kus me julgeme naerda iseenda ja teatri üle. Või vähemasti katsume seda teha, et vaadata, mis siis saab. Et ei pea alati seda teatrit nagu sitta pilpa otsas kandma, katsume vahelduseks end määrada hobusesalviga ja pegasus virutab kabjaga.

Maria Lee: Milline see proovi-protsess on olnud?

Veiko: Mina ütlesin märksõnaks: väga vaba õhkkond. Sel-

les mõttes, et kuna sulle ei anta mingeid konkreetseid piire ja sõnu ette, siis on väga vabastav tunne see, et sa võid öelda ükskõik mida ja sealt võib sündida mõni hea mõte.

Mart: Et kõik on saanud kõike teha. See on hästi huvitav.

Indrek: Ja huvitav on näiteks see, et kui me alustasime, oli üks idee, mis kadus täielikult ära. Tuli järgmine idee, millega me tegime päris pikalt ajutööd, ja see lõplik idee hakkas kujunema mingil hetkel... See on kuidagi eriti kihvt.

Mart: Koos, täiesti juhuslikult, jah, mingil hetkel...

Alo Kõrve: Aga selliste asjade puhul nii ongi.

Priit: Päril alguses olid ju vanainimesed, siis oli "Põdra maja", siis olid lastelaulud ja siis lõpuks...

Veiko: Selgus, millest me päriselt seda teha tahame.

Alo: Aga sellist asja ei saa niimoodi teha, kui ei julge hakata tegema "Põdra maja" või lastelaulu.

Priit: Mina olen alati oodanud lavastajalt hästi konkreetset selget nägemust. Ma kujutan ette, et veel kaks aastat tagasi oleks ma ilmselt olnud väga skeptiline, kui lavastaja oleks tulnud ja öelnud: "Kuule, mul on siin üks poolik idee, hakkame nüüd kõik koos improviseerima ja vaatame, mis välja tuleb..." Aga see on usaldamise küsimus.

Veiko: Minu meelest on see juba päris suur usaldus, et no ülejäänud teatril ju pole poolteist kuud aimu olnud, mis me siin teeme. Poisid midagi teevad, mingit materjali neil ei ole...

Indrek: ...piletid on välja müüdnud, nimi on ka lavastusel olemas...

Veiko: Jah. Mina oleks pisut kahtlustav. Aga tegelikult on see teatripoolne usaldus üsna hea märk, ma arvan.

Priit: Kui mina tunnen, et näitlejad usaldavad mind, siis see annab mulle ju jõudu juurde. Ja mina usaldan näitlejaid samuti. Muidu ma poleks ju hakanud seda tegema, ma poleks julgenud sellise asjaga välja tulla. Põhiline ongi usaldada, siis tulevad mingid asjad iseenesest. Hiljaaegu küsiti, et kui suur patrioot ma olen ja kas peaks olema rohkem patriotismi tekitavaid üritusi... Esimese hooga ütlesin "jah". Pärast hakkasin mõtlema, et ei, patriotismi ei ole võimalik vägisi tekitada. See tekib iseenesest, kui inimene tunneb, et teda austatakse ja usaldatakse ja temast hoolitakse, et ta ei ole lihtsalt mingi makseautomaat.

Indrek: Patriotism ei saa tekkida üksinda. Lambist. Millegi vastu.

Priit: Nojah, usaldus on samamoodi, et seda vägisi ei tehta.

Maria Lee: Need küsimused ja otsingud tunduvad nii eesmärgipäraselt sõnastatud, aga mis sellele järgneva peaks? Kas kõik jääb samaks või hakkad lavastama mõnd klassikalist publiku menu osaliseks saanud teksti... Mis sellele järgneb või peaks järgnema?

Priit: Ma ei tea. Ma ei tea. Ma ei tea! Ma arvan, et hea küll, vaatame sinna peeglist ära ja kõik läheb täpselt samamoodi edasi, aga pilt on pisut avaram ja õhk puhtam. Võib juhtuda. Ma ei tea.

Mart: You can explore it but you never net.

Üles tähendas
Maria Lee Liivak

„Eesti teatri laulud“ Eesti iseseisvuspäeval Soomes

Lavastus "Eesti teatri laulud" andis 20. veebruaril külalis-etenduse Helsingi Tempelliaukio kirikus. Kontsert-eten- dus külastas soome publikut Eesti saatkonna kutsel. Eten- dus oli pühendatud Eesti Vabariigi 91. sünnipäevale.

„Eesti teatri laulude“ muusikaline kujundaja on Riina

Roose. Laval astuvad üles: Hele Kõre, Evelin Pang, Argo Aadli, Andero Ermel, Mart Toome, Indrek Ojari, Riina Roose, Jaak Jürisson ja Indrek Tiisel. Linnateatri repertuaaris on lavastus alates 1. oktoobrist 2005.

20. veebruaril andis teatri- kriitik Kirsikka Moring ajalehe "Helsingin Sanomat" vahen-

dusel lavastusest teada ka laiemale üldsusele. Publiku- huvi oli nii suur, et kardeti, et osa soovijaist peab ukse taha jääma. Külalisteks olid Helsingi resideeruv diplomaatiline korpus ja paljud soome ühis- konna- ja teatritegelased.

Linnateatri kollektiiv viibis Helsingis kaks päeva. 21. vee-

bruaril külastati ühiselt Soome Rahvusteatri Väinö Linna / Kristian Smedsi lavastust "Tundmatu sõdur".

Huvilistele: Linnateater andis aastal 2007 välja "Eesti teatri laulude" kaksikplaadi - CD/DVD. Plaat on müügil Linnateatri valvelauas Lai tänav 23.

Fotod: Iikka Väisänen ja Siim Vahur

Publiku seas olid ka Soome endine president Mauno Koivisto ja Eesti Vabariigi suursaadik Soomes, Merle Pajula.

Evelin Pang ja Hele Kõre kehatavad nuhke.

Kaljukiriku üldvaade tükutopsisuuruse Linnateatri ansambliga.

Kontsert-lavastuse „Eesti teatri laulud“ kutsus Soome Eesti saatkonna kultuurinõunik Liisa Ojaveer. Liisa selgitab:

„Mõte Tallinna Linnateater Helsingisse külla kutsuda tekkis mõeldunud suvel, kui oma värskel postil tööplaan hauduma hakkasin. Vabariigi aastapäeva tähistamine on saatkonnas aasta tähtsaim sündmus ja tavaliselt korraldame lisaks suursaadiku vastuvõtule ka piduliku kontserdi. Mõtlesin, et traditsioonilise klassikalise kontserdi

asemel teeksin seekord midagi muud. Ja ega eriti kaua mõelda ei tulnud – „Eesti teatri laulud“ tundus kõige õigem – eesti kultuurilugu, kus ühendet teater ja muusika.

Mõte meeldis ka saatkonna kolleegidele ja sobis teatri töökavadesse ning siis polnudki muud, kui asja ajama hakata.

Eks võibolla natukene aitas kaasa mu väga isiklik suhe Linnateatriga, see oli minu vanaema Liis Lindu koduteater aastatel 1966-1985.

Tempelliaukio kirik, kus etendus toimus, on tuntud oma hea akustika poolest. Pabistasin publiku pärast, sest arvestades Helsingi täisverelist kultuurielu ja käimasolevat suusanädalat koolides, tundus saali kohtade arv hirmuäratavalt suur.

„Eesti teatri laule“ kogunes nautima täissaal, so 700 inimest. Külaliste seas oli Soome endine president Mauno Koivisto abikaasaga, mitmed Soome Parlamendi liikmed,

diplomaadid, estofiilid ja suur hulk eestlastest teatri- sõpru. Vastuvõtt oli väga soe, pärast etenduse lõppu käidi tunnustamas ja tänamas.

Täna Linnateatrit suu- resti ja loodan, et minu peas vaikselt idanema hakanud draamafestivali (eesti dramaturgia) mõte ka kindlasti teoks saab, kui ehk mitte 2010, siis 2011, mil Tallinn ja Turku koos Euroopa kultuuri- pealinnade nime kannavad.“

Anneli Rõigas „Eesti ja eesti maine“, „Turun Sanomat“ 28. veebruar 2009

Kuulasin reedel, nädal aega tagasi, Helsingi Tempelliaukio kirikus Tallinna Linnateatri esituses "Eesti teatri laule". Lühikeses, kuid emotsionaal-

ses sõnavõtus kiitis Eesti iseseisvuspäeva auks korraldatud kontserdi alguses Eesti suursaadik Merle Pajula soomlasi kogu selle toetuse eest, mida

nad on eestlastele andnud.

Sel aastal oli Eesti pidustusel kohal koguni kaks Soome presidenti. Tempelliaukio kirikus kuulas eesti laule ka Mauno

Koivisto abikaasaga ja nii tema, kui president Tarja Halonen, viibisid samal päeval ka Eesti suursaatkonnas Eesti Iseseisvuspäeva vastuvõtul.

Foto: arhiiv

Näitleja, lavastaja ja näitekirjanik Jean-Luc Lagarce (...)

TULEKUL!

Jean-Luc Lagarce
MEIE, KANGELASED

Lavastaja Elmo Nüganen
Kunstnik Vladimir Anšon
Kostüümikunstnik Reet Aus
Muusikaline kujundus
Jaak Jürisson ja Riina Roose
Tõlkija Malle Talvet

Esietendus Põrgulaval
9. mail 2009.

Mängivad: Aleksander Eelmaa, Andres Raag, Andero Ermel, Tõnn Lamp, Helene Vannari, Anu Lamp, Epp Eespäev, Piret Kalda, Külli Teetamm, Andrus Vaarik (külalisena), Peeter Jakobi (külalisena)

1990ndate aastate keskel surid ridamisi kolm prantsuse noort näitekirjaniku: Bernard-Marie Koltès, Jean-Luc Lagarce ja Didier-Georges Gabily. Kaks esimest aidi ja Gabily südamehaigusse. Kõik kolm olid sündinud ja üles kasvanud provintsis, teatrist eemal. Koltès tõusis komeedina teatritaevasse tänu oma lavastajast sõbrale Patrice Chéreau'le, Lagarce'i ja Gabily tee oli teistsugune. Lagarce'i tõeline avastamine ja temast väi-

mustumine toimus kümme aastat pärast ta surma.

Jean-Luc Lagarce, näitleja, lavastaja ja näitekirjanik (kirjutanud kokku 23 näidendit), sündis 14. veebruaril 1957 Héricourt'is oma vanemate kolmest lapsest esimesena.

1965. a kolis perekond Valentigney'sse, väikesesse 14 000 elanikuga linnakesse, Peugeot autotööstuse hälli. Kõik linnaelanikud olid nii või teisiti seotud Peugeot'ga. Isegi laulukoor, kus Jean-Luci vanemad laulsid, kandis Peugeot nime, ja loomulikult oli haruldane see päev, kui linna läbis auto, mis ei kandnud Peugeot firmamärki. Teatrilavastusi nägi Jean-Luc üksnes televiisorist ja need olid enamasti bulvaritükid. Neist ajendatuna kirjutas ta ka oma esimese näidendi, teemaks abielurikkumine (teleka eeskujudel), ja viis selle oma prantsuse keele õpetajale sooviga, et see

kevadisel koolipeol ette kantaks. Kui Jean-Luc sattus esimest korda lütseumi lõpus kooli ühiskülastuse ajal teatrisse, osutus „päris“ teatri nägemine tema jaoks täielikuks šokiks.

1975. a astus Lagarce Besançon'i ülikooli filosoofiateaduskonda ja ühtlasi Besançon'i konservatooriumisse näitlemist õppima. Ühtse meelelaadiga noortele konservatooriumi esimesel kursusel tundus õige pea nende õpetaja, endise näitleja Paul Lera õpetus lääge ja nad otsustasid omapäi edasi töötada. Paul Lera jättis neile konservatooriumi saali võtmed. 24. mail 1977 asutas tuumik iseiseisva amatöörrupi. Jean Vilari auks, kes 1940-ndatel mööda Prantsusmaad oma trupiga ringi oli rännanud, võeti nimeks „La Roulotte'i“ (pr k „mustlaste, rändnäitlejate vanke“). Samal päeval hakkas Lagarce pidama päevikut, mille kirjutamise lõpetas neli päeva enne oma surma.

Trupp oli loodud, Avignoni festivalile läkitatud ambitsioonikas kiri palvega lubada esinema off-programmis. Edasi tõusis päevakorda küsimus: mida mängida? Nüüd selgus sõpradele ootamatult, et Lagarce kirjutab näidendeid. 1977. a kevadel andis „Roulotte“ oma esimese etenduse Lagarce'i kahe näidendiga. Need olid „Ducatelide teenijanna“ ja „Konstruktsiooniviga ehk aia, lillede, päikese, suve ja armastuse tähtsusest humaansuse ja inimete jaoks“. Mõlemas on tunda Ionesco mõjusid, mida Lagarce ka ei varja, pigem mõjub see dialoogina Ionescoga. Niisamuti kirjutab ta hiljem näidendeid Kafka tekstidest inspireeritult, Kafka „antavate oludega“ improviseerides. Ja põimib oma tekstidesse sulnit sisse vihjeid ja viipeid Tšehhovile.

20-aastase Jean-Luc Lagarce'i kirjutatud ja lavastatud „Konstruktsiooniviga“ algab Madame Louise Scheuereri monoloogiga: „Minu mehe nimi on Albert, ta suri sõjas; minu poja nimi oli Albert, ta suri sõjas, mitte samas; minu isa nimi oli Albert, ta suri sõjas; tema isa nimi oli Albert, ta suri sõjas, mitte samas; tema isa nimi oli Albert, ta suri sõjas; tema isa isa nimi oli Albert, ta suri sõjas; tema isa isa isa nimi oli Albert, ta suri sõjas; tema isa isa isa isa nimi oli Albert, ta suri sõjas; tema isa isa isa isa isa nimi oli Albert, ta suri sõjas, mitte samas; ühe mu tuttava vanaisa vanaisa nimi oli Albert, ta suri sõjas, ühes teises; ühe naabrinaise isa nimi oli Albert, ta suri sõjas; tema ema isa nimi oli Albert, ta suri sõjas; tema isa isa nimi oli Albert, ta suri sõjas; tema sõbranna mees sai surma ühes hobusega juhtunud õnnetuses, tema nimi oli Charles.“

Näidend lõpeb sõnadega: „Kui te veel ei maga, siis on aeg teile täpsustada, et kõik see on ainult fiktsioon. Endastmõistetavalt.“

1980. a sügisel saabub Besançon'i Jacques Fournier, et edendada kohalikkultuurielu ja aidata noori truppe. Ta akitab „Roulotte'i“ potentsiaali ja organiseerib trupi jaoks intensiivkursused, kuhu kutsuvad õppejõude mitmelt poolt maailmast, k.a Yoshi Oida. „Roulotte“ muutub professionaalseks.

9. detsembril 1980 kaitseb Lagarce filosoofiamagistri kraadi tööga, mille pealkirjaks on „Teater ja võim Läänes“. Ühe olulise autorina käsitleb Lagarce selles Tšehhovi rolli euroopa teatris: „Tšehhovil kaob intriig atmosfääri huvides. Selleks, et saaks sündida erakordselt olulisi asju. /.../ Tšehhovi teatri uudsus seisneb konventsionaalsete draamaatiliste võtete hülgamises või õigemini julguses neid konventsioone hülgata.“ Sama kehtib ka Lagarce'i enda kohta. Ja nagu Tšehhov, nii kogeb ka Lagarce, et tema tekstidele „ei saada kohe konkursu taha“.

Tema esimene Pariisis lavale jõudnud näidend (Odéon, Comédie-Française, 1982), mille esialgu õige mitu lavastajat tagasi lükkas, sest see oli liiga ootamatu tekst 80-ndate aastate alguse prantsuse teatri jaoks, kannab pealkirja „Madame Knipper reis Ida-Preisimaa poole“. Lagarce'i ei huvita Tšehhovi ja tema kuulsa abikaasa Olga Knipper-Tšehhova armastus, teda huvitab Näitlejanna. Artisti teema, Teatri teema läbib paljusid Lagarce'i näidendeid. Jean-Luc saab Pariisis tuntuks, kuid ei koli lõplikult Pariisi, vaid jääb elama vaheldumisi Besançon'i ja Pariisi.

1988. 23. juulil saab Lagarce teada, et ta on HIV-positiivne. Tal jääb elada seitse aastat. Neisse aastasse mahub äärmiselt plahvatusliku energiaga aktiivne kirjutamisperiood, seejärel vahepeal kirjutamisest loobumine ja aktiivne lavastamisperiood; kirjastuse Les Solitaires Intempestifs loomine, pool aastat elu Berliinis kirjandusliku stipendiumi toel, film oma päevikust, mille ta võtab üles Berliinis; masendus, tohtu väsimus, enesetapukatse ja siiski edasitöötamine. Jean-Luc Lagarce sureb 30. septembril 1995 Pariisi haiglas, Franz Wedekindi „Lulu“ proovide ajal teatris l'Athénée.

Lagarce tuletab meile oma näidendeis alati meelde, et ollakse teatris. „Me räägime inimestele. Me ei tohi unustada, et me oleme teatris,“ on Lagarce öelnud. Tema tegelased on ühtlasi ka näitlejad. „Kas minu kord?“ nende sõnadega algab näidend „Tagasipöördumine tsitadelli“. Sama repliiki kordavad selles näidendis mitmed tegelased ja seda lauset kohtame erinevais variatsioonides teistes Lagarce'i näidendeis, k.a ta viimases näidendis „Kauge

maa“, mille Lagarce lõpetas kaks nädalat enne oma surma 15. septembril 1995:

Pikk Epohh: Hélène?

Hélène: Jah?

Pikk Epohh: Sinu kord.

Hélène: Vabandust. Ma jään teda kuulama, mulle on alati meeldinud teda kuulata.

Lagarce'i tegelased on ühtlasi ka pealtvaatajad.

Lagarce'i huvitab keel. Lause moodustamine. Mõtte konarlik teekond. See, kuidas inimene otsib sõnu oma mõtte väljendamiseks. Lõputu oma mõttesse takerdumine, et ikka selgemini ennast selgeks teha. Mis võib valmistada ajutist peavalu tema teksti päheõppimisel, aga pakuda hiljem pealtvaataja jaoks seda suuremat naudingut.

Üks Lagarce'ile ainuomane märk on (...), mis läbib kõiki tema näidendeid. Märk pausi, kulgemise ja katkematusse jaoks, mille ta võttis juhuslikult kasutusele näidendi „Ähmased mälestused katkuaastast“ kirjutamise ajal aastal 1983.

Üsna elu lõpul valminud näidendi „Meie, kangelased“ (1994) kirjutas Lagarce oma armsale „Roulotte'ile“, kes viibis näidendi kirjutamise ajal pikal ringreisil Prantsuse linnades. Tegevuspaiga määratleb Lagarce järgmiselt: „Tegevus toimub teatris, endises teatris, teatri kulisside taga või paigas, mis täidab selles linnas teatri funktsiooni, peosaalis, Suures Kõrtsis, Rändurite Kohvikus, lihtsalt mingis laoruumis, õues või õuenurgas. Tegevus toimub keset Euroopat.“ Näidendi motoks on Franz Kafka „Päeviku“ 1911. aasta esimene lause: „Pealtvaatajad tarduvad, kui rong möödub.“ Ja nappide ääremärkustega näidend (Lagarce välitis üksikasjalisi selgitusi, et mitte „betoneerida mõtet“, nagu ta ise on öelnud) algab lakoonilise remargiga: „Nad tulevad lavalt.“ See on näidend teatrist ja teatritegemisest. Publik asjasse ei sekku, kõik toimub näitlejate vahel. Kafkalt moto laenamine on ühtlasi vihje teksti mõistmiseks, avanemiseks ja veidi kummaliste tegelasnimele tõlgendamiseks. See on soovitus lugeda mitte üksnes „Päevikut“, vaid ka Kafka jutte ja novelle, sest ainet nende tegelaste jaoks on Lagarce ammutanud läbi Kafka loomingust, kes kirjutas palju teatrit, aga mitte ühtegi näidendit. Lagarce'i näidendit võib vaadelda kui Kafka peensustest tavava ja peensustesse laskuva eluvaatluse edasiarendust. Kui suurepärast instseneeringut, mis loob oma iseseisva maailma – „Pealtvaatajad tarduvad, kui rong möödub.“

Anu Lamp

“Jaa” on paradüis ja „ei” on põrgu”

Foto: Siim Vahur

Carlos Gorostiza
VANA TANGO

Lavastaja Margus Prangel
(Eesti Draamateatrist)
Kunstnik Pille Jänes
Muusikaline kujundus Indrek Kruusimaa ja Jaak Jürisson
Eestindanud Evald Kampus ja Ago-Endrik Kerge

Esietus Hobuveskis
14. märtsil 2009.

Mängivad: Andres Ots, Kalju Orro ja Indrek Kruusimaa

„Vana tango” on lugu kahest vanast sõbrast, kellest üks on otsustanud teostada oma ammuse unistuse ja esineda lauljana televisioonis. Argentiina näitekirjaniku tragikomöödia esitab valusa küsimuse – mis juhtub meie rõõmude ja kavatsetustega, kui lükkame need alatasa edasi määramatusse tulevikku? Ja miks kohtleb ümbritsev maailm seda, kes julgeb oma unistusi täide viia, sageli hullumeelsena?

Lavastaja Margus Prangel on vana rahu ise. Üsna noor mees veel, kel juba sees iidsete meeste tarkus. Sisemine kese või telgjoon on tal väga hästi paigas. Vestleme sellest, kuidas oli kahe meistriga - Andres Otsa ja Kalju Orroga lavastuse sünnirituaal läbi teha Siberis ehk Laia tänava lõpu ringenergeetikaga Hobuveskis.

Kristiina Garancis: Näidendi keskseks teemaks on julgus lõpuks tegema hakata seda, mis silmad särada paneb. Miks sinu arvates see impulss järsku ja nii suure pauguga näidendi tegelase ellu tuleb? Mis peab olema inimesega juhtunud, et tal pole vaprust riskida ja “oma hinge laulu” laulda?

Margus Prangel: Jänesel on tegelikult väga teravad küünised. Kui ta nurka ajada, siis võib ta hundi kõhu ühe ropsuga lõhki tõmmata. Seni, kuni ta kõrvad ludus lidub, võib iga teine ta põlult üles noppida.

K.G: Alati on igal tekstil seos ka lavastaja isikuga. Mida see sinu elu ja sinu enda kohta ütleb?

M.P: Et mis saab siis, kui teatrist saab kõrini...

K.G: Oled lavastaja, kes on tegelikult igapäevaselt näitleja. Kuidas see sind lavastamisest suhtuma paneb? Mis on sinu jaoks oluline, et laval välja tuleks ja materialiseeritud saaks?

M.P: Huvitav on jälgida, kas midagi tuleb välja iseenesest... Ja mis see siis on?

K.G: Kas teadsid kohe, et sul on just Andres Ots ja Kalju Orro “Vana tango” näitlejateks valida?

M.P: Tundus, et neis on mingi eriline “asi” sees. Hirm oli ka natuke, sest ma ei tundnud mehest kedagi isiklikult peale Andres Otsa, Kalju Orroga olime vaid teretanud. Lugemisproovides selgus, et probleeme meil omavahel pole. Klappisime ja mõistsime üksteist hästi. Andres Otsaga oleme me lavakooli ajast alates läbi saanud. Ta

Andres Ots ja Kalju Orro teevad maksku mis maksab oma unistuse teoks.

oli minu paralleelgrupi õppejõud. Kui me kuskil nägime, siis me ei teretanud pelgalt, vaid astusime teisele poole tänavat, et käsi pihku panna.

K.G: “Vana tango” üks peategelane teeb oma elus meeleheitliku otsuse - lukustab end pere eest pööningule, et lõpuks oma unistus ellu viia. Sa valisid just Andres Otsa sellesse rolli?

M.P: See temas peituv „omamoodsus” on väga põnev. Kui ma teksti lugesin, siis see roll tundus täpselt tema tüübile sobivat. See hullus, mis näidendi tegelases sees, on ka Andreses. See, mis paneb inimest ütlema, et mingi kõik kuradile, ma teen nüüd, mida ma tahan. See on punk.

K.G: Kas Hobuveski lavastuse mängukohana oli sinu valik?

M.P: See oli teatri soovitus. Pidasin näitlejatega nõu, et ei jääks mulje, et neid on sinna pagendatud. Kui üle maja läve astusime, siis oli kohe selge, et see on minu loo jaoks õige koht. Näidend algab nii, et peaosaline on pannud ennast tuppa luku taha. Alguses arvasime, et ta on sulgenud end maailma eest garaaži, aga Hobuveskis hakkasime mängima, et see ruum on pööning.

K.G: Hobuveski asub Pika tänava lõpus teatri teistest saalidest ja hoonetest eraldi. Kas selle koha energia teie tööprotsessi kuidagi mõjutas?

M.P: Hommikud algasid sellega, et jõudsime väikeste vahedega

kõik Hobuveskisse ehk nagu me ise hüüdsime Siberisse kohale. Võtsime näidendi iga päev läbi ja sellest tekkis omamoodi sõltuvus. Tõused üles, lähed hommikul sinna ja hakkad jälle tekstiga peale.

K.G: Lavastuse kunstniku Pille Jänesee idee oli, et kõik laval olevad esemed ja mööbel oleksid tehtud mingist eelnevalt valmis olnud teisest asjast.

M.P: No ongi. Me lähtusime sellest, et tegevuspaik on pööning ja seal ei saagi olla tavalisi rekvisiite või elutoa asju. Seal peab olema kolikambri moodsu elu. Toolid on elutoas, aga pööningul kasutatakse istumiseks kasti.

K.G: Paralleelselt sinu proovidega valmib teatris ka üks

teine tükk “Hecuba pärast”. Lavastaja Priit Võigemast oma trupiga harjutab, et rambivalgusesse saaks tulla lugu, mis küsib, et miks näitleja on otsustanud üldse näitlejaks saada ja mis teda motiveerib oma tööd tegema. Väga sarnane sinu lavastusega põhitteemaga. Kas mingid teemad on õhus ja looja püüab need lihtsalt kinni?

M.P: Jah kõik on õhus. Ja mind ka väga huvitab, kuidas sarnased teemad korraga sisse hingatakse.

K.G: Kas Eestis on just praegu aeg endale otsa vaadata ja küsida, et mida ja milleks me teeme ja kuhu me oleme minevas? Kas looja sublimeerib sotsiaalse värina oma loomingu?

M.P: Kui on aega...sotsiaalsus on põnev teema...ühiskond ka.

K.G: Kui mina oleksin sinu vanune lavastaja, siis äkki ma prooviksin hoopis mõnda kaasaegsemat teatrivormi või päevakajalisemat ja sotsiaalsemat teksti.

M.P: Mind on alati huvitanud laval näitlejate omavaheline keemia. Kui ma näen, et see, kes on igapäevases elus ühtmoodi inimene, muutub järsku mingiks teiseks tegelaseks. Kuidas ta võtab omaks hoopis teistmoodi mõtlemise loogika?

Kõikides meis on “hullus” sees, aga see on kuhugile sabakondi vahele tambitud. Inimene usub, et ta peab mingil põhjusel tegema kõike muud, kui seda, mida ta hinges tahab. Ja kui sa teed seda muud, siis sa leiad endale õigustusi, miks sa seda teed. Kui sa teeksid seda, mida sa tegelikult tahad, siis on sul ju endal kergem olla. Kes see siis muu ikka rohkem tähtis on, kui sa ise.

K.G: Kas sina teed elus seda, mida tegelikult tahad?

M.P: Ma üritan, jah. Võimalikult palju. Mõtlesin, et kuidas sellest aru saada ja kõige loogilisem tundus, et meeleolu on kriteeriumiks. See, kas tahad või pead midagi tegema, mõjutab otseselt su tuju. Samas on tearis prooviprotsess üsna pingutav, aga rõõm, kui sellest läbi oled läinud, on kahekordne. Kui naeratus pikaks ajaks ära kaob, siis on tunne, et peaks hakkama uuesti naeratama. Jõuga seda teha ei saa.

K.G: Paljud inimesed on selle teadmise ära kaotanud, mida nad teha tahavad. Kunagi teadsid, aga elu ja kohustused tulevad ja matavad selle enda alla.

M.P: Koolist hakatakse sulle mingit asja õpetama. Ja sa ei saa aru, et miks keegi ei räägi asjade tegelikust olemusest. Sa pead käima 12 aastat 8 tundi päevas koolis, aga milleks see vajalik on? Miks ei võiks laps oma vanematega selle asemel lihtsalt koos olla. Pered võiksid näiteks kokku saada ja rääkida, et kes mida maailma asjadest arvab. Lapsed areneksid selles väikeses kogukonnas omasoodu. Mitte nii, et laps läheb kooli ja vanemad tööle. Seal on kuskil suur kala sees. Siis juhtubki nii,

et saad 60selt aru, et pagan, ma pole mitte midagi teinud, mis mu hinge rõõmsaks teeks.

K.G: Kuidas seda üles leida, kui see on kaduma läinud või enda sisse peidetud? Lastena me saame sellest aru - kes on mängujuht ja mõtleb põnevaid uusi tegevusi välja, kes uurib konni jne. Kuhu see jääb, mis tekitab lapsepõlves suure õhina?

M.P: Mina arvan, et kohe kui laps sünnib hakkavad vanemad ta kanaleid kinni vajutama - iga kord kui öeldakse: „Nii ei tohi, nii ei saa, tule siia, hakka sööma jne”. On hea, kui tal lõpuks mingi kanal lahti jääb. Mingil hetkel muutub laps tuimaks. Vanemad tahavad, et laps teeks neid ja teisi asju ja nad on talle selgeks teinud, et neil on õigus. Aga kui kõik saaksid areneda ilma selleta, et nad oma hingamise vahepeal peatama peaksid, siis oleksid kõik geeniused. Nad võiksid teha seda, mis neile tegelikult meeldib - kõik võimalused on ju õhus olemas.

K.G: Kui juhtub nii, et lavastuse lõpufaasis ütlevad sulle näitlejad Andres ja Kalju, et nad hakkavad nüüd tegema seda, mida nad tahavad ning lahkuvad teatrist. Nende hing on järsku laulma hakanud.

M.P: Ei usu. Kalju tahab kindlasti teatrit teha ja Andres samuti.

K.G: Uus roll muudab alati näitlejat. Puudutab midagi tema vaimses plaanis. Kuidas sinu isiklikud kogemused on näitlejaelust Eesti Draamateatris?

M.P: Olen tähele pannud, et kui mu ellu tulevad uued rollid, siis saan aru, et neis on vihjed küsimustele, mille üle olen jäänud mõtlema. Vastused tulevad koos uue tegelaskujuga. Nii ongi loogiline. Kui sa päev otsa oled öelnud kõigele “ja”, siis hakkab sinuga imelisi asju juhtuma. Võid õhtul näiteks Moskvasse sattuda. Kui lähed vooluga kaasa, siis see, mida tunnend ja teada saad, on väga tugev ja mõistad, et see on õige.

K.G: Teatrielamus, mis sind siiani jälitab...

M.P: 1. klassis. Helle Laas käis nukuga klassi ees ja ma ei unusta seda iialgi...

K.G: Mis sind inspireerib ning paneb end elus kokku võtma ja end ületama?

M.P: Eile kuulsin sellist väljendit nagu inimitetris. Et sein liigub su poole ja sa pead teatud avadest seinas läbi pugema, muidu lendad vette. Selline mäng...

K.G: Kuidas suhtud sina eestlaste müüti, et töö peab olema raske ja kannatamine on kogu aeg pooleli?

M.P: Võib spekuloida, et kuskil, kunagi on mul elu tulevikus, kuid kui ma reaalselt mõtlen, siis ma ju tunnen ennast praegu siin, selles hetkes. Kui on tuju hea, siis ma liigun paradüsi poole ja kui ei, siis kannatuste poole. Kus see põrgu ikka mujal on kui tunnetes?

Vestles Kristiina Garancis

Kolleegi- ja eripreemiad 2009

PARIM LAVASTUS

Elmo Nüganen

A. H. Tammsaare / Urmas Lennuk „Wargamäe Wabariik“

PARIM KUJUNDUS

Aime Unt

Richard Brautigan „Arbuusisuhkrus“

PARIM MEESOSATÄITJA

Andres Raag, Kemp

Morris Panych „Minu tädi“

PARIM NAISOSATÄITJA

Helene Vannari, Grace

Morris Panych „Minu tädi“

PARIM MEESKÕRVALOSATÄITJA

Andero Ermel, Verkuškin

Oleg ja Vladimir Presnjakov „Ohvrit mängides“

PARIM NAISKÕRVALOSATÄITJA

Piret Kalda, Hannah Jelkes

Tennessee Williams „Iguaani öö“

PARIM LAVASTUSALA TÖÖTAJA

Sirli Bergström, lavastusala juhataja

PARIM MAJA TÖÖTAJA

Raivo Põldmaa, direktor

ERIPREEMIA

Suurprojekt „Tagasi Vargamäele“

Kõikidele Linnateatri töötajatele

“EESTI PÄEVALEHE” PREEMIA

Evelin Pang

Priit Võigemast

ESPAKI PREEMIA

Priit Võigemast

EESTI EHITUSE PREEMIA

Sirli Bergström, lavastusala juhataja

JUHTKONNA PREEMIA

Rene Vernik, dekoraator-puusepp

Endla Pärtin, koristaja

Piret Kalda - aasta jooksul enim etendusi andnud naisnäitleja

Tõnn Lamp - aasta jooksul enim etendusi andnud meesnäitleja

PUBLIKU LEMMIK (publikuhääletus internetis ja teatris)

Evelin Pang

Fotod: Siim Vahur

Elmo Nüganeni „Wargamäe“ Wabariik - absoluutne võitja.

„Minu tädi“ tõi korraka kaks preemiat. Üks Andres Raagile, teine Helene Vannarile.

Andero Ermeli karakterroll võitis hääletajate südamed.

„Parim maja töötaja“ Raivo Põldmaa annab Piret Kaldale „Parima naiskõrvalosatäitja“ preemiat.

Evelin Pang - „Eesti Päevalehe“ preemia saaja ja „Publiku lemmik“.

Teatrisõprade klubi

Kaks aastat tagasi tuli Linnateatri näitlejannadel Piret Kaldal ja Anne Reemannil koos grimeerija Anu Konzega mõte luua teatrisse „Teatrisõprade klubi“. Klubiruumiks valiti seni vähest kasutamist leidnud Ajutine saal. Sinna koguti kokku vanad lavakujunduse elemendid ja vana mööbel ning ruum sisustati üsnagi teatraalse hõnguga. Eesmärgiks korraldada teatriüritusi ja tähistada esietendusi. Linnateatri kollektiiv pärjas eelmisel sünnipäeval klubiruumi eestvedajaid eripreemiaga.

Edasi hakkas vaikselt ilmet võtma mõte, et kui teatris on nõnda hubase atmosfääriga ruum ja nimigi mõnus – „Teatrisõprade klubi“ – siis miks seda ainult endale hoida. Teatri muusikaala juhataja Riina Roose eestvedamisel (ja paljude teiste kaasaaitamisel) peetigi seal 2008. aasta 29. novembril esimene üritus.

Teemaks võeti sünnipäevalaps Voldemar Panso ning ühest laupäeva pärastlõunast sai alguse teatarihõnguliste ürituste sari. Järgmisena koguti raha Mart Saare Hüpassaare majamuuseumi hüvanguks ning peeti Linnateatri 43. sünnipäeva auks kontsert.

Teatrisõprade klubi põhieesmärgiks on korraldada haridusliku sisuga üritusi. Proovime kutsuda iga kord mõne targa inimese kokkulepitud teemal rääkima ning näitlejad lugema, laulma või muul viisil osalema. Sel aastal on veel mitu põnevat plaani. Neist teadasaamiseks tuleb vaid teatri kodulehel silma peal pidada. Pileti hoiame võimalikult odava, et kõik saaksid kultuurist ning teatrist osa. Klubi mahutab umbes 60-70 inimest ja kõik teatrisõbrad on oodatud!

Veiko Tubin

Teatrisõprade klubis on toole, laudu, raamatud ja hubaseid ruumisopikesi.

On aeg hakata ise looma

Foto: Siim Vahur

Vestlesime Tõnis Mägiiga ühel külmal talvapäeval tema praeguses kodus Tartus. Õhus oli aga juba tunda kevadet ja palju heledaid uusi, kohe-kohe algavaid asju. Mida? Raske täpselt öelda. Üheks selliseks uueks algatuseks on aga Linnateatrile koostöö laulja ja heliloojaga. See on 8 korral augustis etenduv Tõnis Mäe „Tarkus“, mille mängupaigaks on Kukenoosi viljakuivati.

Kristiina Garancis: Kõik algab alati esimesest mõttest. Mis oli „Tarkuse“ impulsiks?

Tõnis Mägi: „Tarkus“ telliti tegelikult 1. septembriks, Tarkuse päevaks. Edasi vestlesin oma sõprade ja tuttavatega, kellega olin laulutekstide osas koostööd teinud, et kes võiks libreto kirjutada.

Olen tahtnud alati teada, kas on võimalik teha muusikat nii, et võtad raamatu lahti ja hakkad tekstile heli looma. Ja siis plahvataski, et avan piibli - Vana Testamendi. Kogu raamat kõnetas mind momentaanselt - „tühisuste tühisus“, ütles Koguja. See fraas hakkas andma omamoodi tonaalsust ja sõna korduses oli juba oma rütm sees. Edasi tuli idee, et lisaks võiks kasutada väga vanu tekste. Lugesin läbi palju materjali ja lõpuks jäid sõelale Koguja ehk siis Saalomon, Austria müstik Bô Yin Râ, tema pühadus dalai-laama, Blaise Pascal, A.H. Tammsaare ja Kaarel Kuurmaa.

Kaarel on minu sõber, kelle tekstidest meeldis mulle eriti üks, mis kõlab nii: „Me oleme illusoorseid peeglid ja peegeldame lõpmatust“. Tahtsin teada, kes selle mõtte autor on, sest see tundus sajanditevanuse mehe tarkusena - üllatuseks selgus, et see on 25-aastane Kaarel ise.

K.G: Loomisprotsess on läbi ja lõhki intuiitiivne. Kui sa aga tagantjärele analüüsid, siis mis „Tarkuse“ vormisid - kas enam tekstid, millele sa löid muusika või hakkasid helid endale sõnadega „kaaslasid“ otsima?

T.M: Hakkasin kõigepealt helidesse panema Koguja raamatut, mille vorm ei ole ju teadupärast värs, isegi mitte vabavärs. Seda on palju tõlgitud ja eksisteerib erinevaid variante - Uku Masingul on hoopis „tühisuste tühisuse“ asemel „aurude aur“. Korra käis mul peast läbi seda ka kasutada, aga siis sain aru, et see võib jääda arusaamatuks, sest kõik on „tühisusega“ harjunud. Teksti sees olev vägi andis tegelikult ka meloodia jaoks otsa kätte. Ma ei hakanud ennast sinna sisse panema, sest tekst ise oli nii meloodiline, et see oli lihtsalt vaja välja tuua. Oluline oli tekstile anda võimalikult suur osakaal. Näiteks võiks tuua vanu kirikuliturgiaid või õigeusu kirikus lauldavaid palveid.

Telliija soovis kuulda suurt orkestrit. Mina ei oska orkestriga aga midagi peale hakata - olen eluaeg bändi teinud. Ansambliga oli teine asi. Appi tulid kõik ansambli liikmed. Minu nooti panek oli natke kro-

Tõnis Mägi „Tarkus“

Lugejale, kolmele solistile, kammerkoorile ja ansamblile.

Heliteost esitavad solistidena Tõnis Mägi, Chalice, Liidia Mägi ning lugejana Arne Üskküla. Lisaks astuvad üles kammerkoor „Head ööd vend“ (dirigent Pärt Uusberg) ja ansambel koosseisus Robert Jürjendal, Taavi Kerikmäe, Taavo Rimmel, Levi-Danel Mägila, Arno Kalbus, Madis Metsamart.

„Tarkus“ ühendab endas sõna ja heli - iidsete ja kaasaegsete mõtete tekste ning Tõnis Mägi tänapäevast muusikat. See on rännak läbi tuhandete aastate tarkuse, et leida inimeseksolemise tuuma ja loomise lähet. Et püüda mõista, kuidas kõlavad kokku vanade meeste filosoofia ja väikese lapse tarkus.

„Tarkus“ esitatakse Albu valla Kukenoosi viljakuivatis 6., 7., 8., 9., 11., 12., 13. ja 14. augustil kell 20.00.

beline, kuid Robert Jürjendal ja Taavi Kerikmäe vormistasid selle korralikult ära.

Muusikas oli lähtekohaks see, mis värvid kasutusel on. Põhiline oli edasi anda värve, mis nendes tekstides sees olid - muusikasse sai elektrooniline ja akustiline koos, lisaks andsid erilist kõla vibrafon ja India tablad.

K.G: Kuidas valisid teised kaasosalised - Arne Üskküla, Pärt Uusbergi jne?

T.M: Kui muusika hakkas valmis saama, oli tunne, et Chalice peaks kindlasti osalema. Tundus, et ta oleks õige mees laulma ja nii läksingi talle külla, võtsin tekstid kaasa ja mängisin ette. Chalice'iga oleme ammused sõbrad ja mõlemad Tartu mehed. Ta meeldib mulle loojana ja ka lauljana erakordselt. Teine osaline Robert Jürjendal on üks minu lähemaid sõpru - 80ndate lõpul, 90ndate alguses tegime koos ansambli „777“. Lõime omamoodi muusikat, mis raskete olude tõttu jäi soiku.

Taavi Kerikmäega oleme samuti viimasel ajal koos töötanud. Robert ja Taavi panidki bändi kokku ja teadsid täpselt, keda veel kampa kutsuda. Arno Kalbus ta varem ei tundnud - ta on meisterlik tabla mängija. Proovid olid erakordselt loomingulised. Kui skeem oli maha pandud, siis tekkis küsimus, et kuidas edasi. Tahtsin, et teos poleks nii noodis kinni, vaid lubaks võimalikult palju vabadust. Et meil oleks koos musitseerimise tunne ja tiivad lähedaks lahti.

„Tarkuse“ puhul võiks iga esinemine olla nagu uus, sest teksti järel tuleb instrumentaalne osa, mis annab pillimeestele võimaluse improviiseerida.

Pärt Uusbergi kammerkoor on sel aastal esimest korda. Saluveeri tütarlaste koor oli eelmisel aastal küll hea, aga soovi-

Tõnis Mägi: „Meil, eestlastel, on endal vägi sees ja seda pole vaja mujalt otsida“.

sime küpsemat kõla ja rohkem meeshääli.

Mikk Mikiveri 1996. aastal Sagadi mõisas lavastatud „Kolmes öös“ oli meil Arne Üskküla kahekesi üks stseen. Mina mängisin Tusenbachina klaverit ning Arne puistas Tšebutõkini rollis südant. Paljude arvates oli see võimas hetk. Tollest suvelavastusest alates on mul olnud tahtmine laval veelkord koos olla. Nüüd see võimalus siis tekkis. Arne osalemine on ka mõtteline side „Tarkuse“ ja Kukenoosi kui paiga vahel, kus eelmisel suvel Mauruse kooli lugu mängiti.

Augustis saab filosoof ja kirjanik Uku Masing 100-aastaseks. Viimaseks ideeks on kasutada kontsert-etenduses Arne esituses tema loomingut - tema muinasjutte, mis on täiesti müstilised. Nende tekstide puhul meeldib mulle vabamaelsus, mitte pronksi valatud tõde, et nii on ja kõik. Masingu loomingus on palju ketserlikku - ta annab religioonile hoopis teistsuguse mõõtmise.

K.G: Kuidas leidsid mängukoha Albu vallas ehk Kukenoosi viljakuivati?

T.M: Sellest on rohkem kui 10 aastat tagasi, kui vallavanem Kalju Kertsmik mind Albusse jõulu ajal esinema kutsus.

Pärast istusime koos ja selgus, et Kaljule oli väga meeldinud suvel Sagadi mõisas nähtud Mikk Mikiveri lavastus „Kolmes öös“. Ta tegi ettepaneku midagi sarnast teha. See mõte jäi sinnapaika, sest Mikk sellest põlema ei läinud.

Eelmisel aastal käisin vaatamas Nüganeni „Wargamäe Wabariiki“ ja kohtusin uuesti vallavanemaga. Ta näitas mulle põllule ehitatud lava ja kutsus sinna esinema. Sügisel oli mul juba „Tarkus“ olemas ja idee hakkas kuju võtma. Lava meeldis mulle väga, aga oli üks probleem - kuna see on vabas õhus, siis võib pilvedega jama tekkida. Nad on väga kapriissed ja kui natuke niiskust saavad, siis ei toimi - meie heitlik Eestimaa ilm aga on teada. Jutt läks Kukenoosi viljakuivati peale ja see paik sobis.

K.G: Põhiline rõhk on sinu teoses vanade tarkade meeste kirjutatult?

T.M: „Tarkuse“ väärtus seisneb tekstides, mis tabavad praegust aega nii valusalt, nagu oleksid täna kirjutatud. Mitte midagi pole tegelikult muutunud! Tusenbach „Kolmes öös“ ütleb umbes sellise tõe, et 300 000 aasta pärast on inimene täpselt samasugune kui täna. Mõtted, mis targad mehed on

kunagi sõnastanud ja mis on kivisse raiutud, on ka täna täpselt samad.

Praeguses ajas tuleks juurte juurde tagasi minna. Tundub, et vajame uuesti kümnet kasku. Vana maailm variseb kokku ja uus on tulekul - seda on tunda. Mingid reeglid on aga ajast aega samad olnud, moraalkoodeks on kogu aeg olemas olnud. Imelik on sellest rääkida, sest kuidas sa kõneled armastusest või moraalist. Aga sellest peaks tegelikult just praegu rääkima.

K.G: Ja muusika on...

T.M: „Tarkus“ on sõprade sõnul minu loominguvaimaste aastate kvintessents. Ise ma tunnen, et olen jõudnud hoopis teisele tasandile, poplaulud on minevikku jäänud. Sellel teosel pole mingeid väga konkreetseid žanri tunnuseid - stiililt on see kõige rohkem progerokk.

Minu soov on, et iga etendus oleks erinev, sest vormis on „õhku“ sees. On 12 laulu, mille vahele on terviklikkuse nimel tehtud instrumentaalüleminekuid, mis võimaldavad sõpradega improviseerida. Istume nägudega vastamisi, otsekui lõkke ääres - nii on hea tekitada õige seisund ning anda võimalus mängida sellele, kes tahab, või tekitada koguni muusikaline duell. Kõik eeldused on ole-

mas, et 8 etendust võiksid kõik erinevad tulla.

K.G: Kas küpsemaks saamine toob looja jaoks vaimse selguse ja vormilise lihtsuse?

T.M: Sõnavahet ja meeleletult palju noote korruga on minu jaoks minevik. Kui kõige tipuks kunstis on Malevitši ruut - valgel pinnal must kujund, siis kõige parem muusika võiks paradoksaalselt olla vaikus.

K.G: Sul on „Tarkuses“ kasutatud lapse mõtteid. Väike inimene on oma olemuselt puhas ja isetark.

T.M: See ongi kogu „Tarkuse“ võti. Idee on selles, et on kaks meest - vanem on Tõnis Mägi ja noorem Jarek Kasar ja nad targutavad ja arutavad maailma asju. Ühel hetkel tuleb väike laps ja ütleb, et maailm on ilus ja lõpmatu ning taevast on sinine ning võtab nendelt meestelt jõu ära. Laps mõtleb välja kõige lihtsama ja kõige targema asja.

Ja nii ongi. „Tarkuse“ lõpus on väike lõik inspireeritud Ellen Niidu luuletusest „Suur maalritöö“. Kui vaatad lapsi, siis kõik on kunstnikud või kirjanikud - loomine on nende olemuses.

Lõpu mõte on see, et on aeg hakata looma - kõik ei lõpe kataklüsmiga, mis justkui on õhus, vaid uue asja sündimisega.

Eesti keeles on sõnal „loomine“ palju tuletisi. Ta tüvest tulevad „lootus“, „loojang“, „loodus“.

K.G: Kui jälgida seda, mis toimub ühiskonnas ja meedias, siis tundub, et pidev rääkimine surutisest ja depressioonist toimib nagu mantra, mis hakkab ennast ise täide viima.

T.M: Seda ei tohiks kogu aeg korrata. Kui lehe lahti teed, siis vaatab sulle lootusetus vastu. Käed vajuvad rüppe, et mida me siis enam teeme - kohe käib üks suur laks ja kõik on lõppenud. Tegelikult on lihtsalt üks etapp läbi ja algab uus. On ju absurdne, et üks pool maailmast elab lausvaesuses ja teine priiskab mõttetult.

K.G: Eestlaste jaoks on turvatunne õrn teema. Kui on hetk, kus tekib tühjus ja vaja on endale otsa vaadata, tekib paanika. Kui kohe lahendust ette ei näe ja ei tea, kuidas tegetseada, siis on maailma lõpp.

T.M: Nüüd ongi aeg, kus on vaja koosolemist ja lähedust tunda. Kui tähtis on eestlastele laulupidu! Meil on sellest küünarnukitundest ja lähedusest meeletu puudus. Selliseid rituaale on meile väga vaja! Kui sa ei oleks eestlane, siis kõrvalt vaadates tundub, et see on mingi religioosne protsessioon - inimesed nutavad, hoiavad kätest kinni ja ka lauludel ise on eriline harmoonia sees. Inimesed ei saa aru, et miks nad sinna lähevad, aga tegelikult on neil vaja soojust ja jõudu. Seal mõistavad nad, et meil, eestlastel, on endal vägi sees ja seda pole vaja mujalt otsida.

Vestles Kristiina Garancis

„Wargamäe Wabariigi“ noorimad otsivad selgust ja revolutsiooni ei ihale

A. H. Tammsaare /
Urmas Lennuk

WARGAMÄE WABARIIK

Lavastaja - Elmo Nüganen, kunstnik - Pille Jänes, muusikaline kujundus - Jaak Jürisson ja Riina Roose. Mängivad: Alo Kõrve, Ursula Ratasepp, Tõnu Kark (Eesti Draamateater), Epp Eespäev, Ketter Habakukk (külastajana), Simeoni Sundja (külastajana), Aarne Üksküla (külastajana), Marje Metsur, Ene Järvis, Andres Ots, Aleksander Eelmaa, Maria Klenskaja (Eesti Draamateater), Tõnn Lamp, Priit Võigemast, Veiko Tubin, Argo Aadli, Indrek Ojari, Mart Toome, Kalju Orro, Juri Žilin (Vene Teater), Piret Kalda, Volli Käro (Rakvere Teater) jt.

Etendused toimuvad 4., 5., 6., 9. 10., 11., 12., 13., 16., 17., 18., 25., 26. ja 27. juunil Albu vallas, Tammsaare väljamäe lõunalaval. Piletid on müügil alates 10. märtsist Tallinna Linnateatri kassas, Piletilevis ja www.piletilevi.ee.

2009. aasta juunis mängib Linnateater Vargamäel taas Tammsaare „Tõe ja õiguse“ kolmandal köitel põhinevat „Wargamäe Wabariiki“. Mõõdunud suvel moodustas lavastus ühe mosaiigitüki suurprojektist „Tagasi Vargamäele“, mille raames mängiti Albu vallas kõiki Tammsaare romaanisarja viie köite järgi valminud lavastusi. Neli erinevat lava, neli lavastust kahelt lavastajalt ja kolmelt teatrit, suvejooksul üle 15 000 vaataja, näitlejad kõikjal üle Eesti, kümned vabatahtlikud, 21-tunnine Tammsaare-teatrimaratoni – seda kõike oli peadpöörilavalt palju, nii mõõdetult kui ka emotsioonidelt. Järgnesid preemiad nii Linnateatrile kui ka tema partneritele, Albu vallas ja A. H. Tammsaare Muuseumile Vargamäel. Autasude hulgas oli ka Eesti Vabariigi kultuuripreemia Elmo Nüganenile kui „Tagasi Vargamäele“ algatajale ja „Wargamäe Wabariigi“ lavastajale. Sel suvel rullub „Wargamäe Wabariik“ aga Tammsaare Väljamäe lõunalaval lahti iseisvalt – andes nii võimaluse süveneda põhjalikumalt nimelt teiste hulgas vähemtuntud kolmanda köite tegevusse, 1905. aasta revolutsiooni ärevatesse aegadesse. Saatuse taht on „Wargamäe Wabariigi“ mässuteemaline sündmustik muutunud talvega veelgi ajakohasemaks, sest kuigi majanduslanguse uudised täitsid ajalehtede veerge juba eelmisel kevadel, ei osanud vist paljud tuua ette näha, et veidi rohkem kui poole aasta pärast nõuavad naabrid lätlased Riia tänavatel jõuga valitsuse tagasiastumist ja Leedu loobitakse seimihoonet kividega. Eestis ei ole asjad nii kaugele läinud ja jääb loota, et ei lähegi. Vähemasti nooremate kaasmaalastega kõneldes jääb kõlama noot, mis kutsub vägivallatusele ja tasakaalukusele.

Nimelt noorte, õigem oleks vist isegi öelda väga noorte näitlejatega valmiski käesolev lugu. Teiste hulgas teevad „Wargamäe Wabariigi“ kaasa Nukuteatri Noortestuudiodist välja kasvanud **Ketter Habakukk** ja **Simeoni Sundja**, kellel

Ketter Habakukk (Liine) - "Wargamäe Wabariik", 2008.

seisab kevadel ees gümnaasiumi lõpetamine. Kohtusime nendega ühel märtsikuu õhtul Linnateatri kohvikus, et vaadata tagasi mõõdunud suvisele lavastusprotsessile ning kõnelda teatrist, revolutsioonist, tulevikust ja paljust muust.

Palun alustuseks mõlemal kõnelda veidi iseendast ja saan teada, et Ketter on abiturient Vanalinna Hariduskolleegeiumis ning sattus teatri juurde tänu Reeda Tootsi ja Jaak Prints'i juhendamisel Nukuteatri Noortestuudiodile, mille töös osales kaks aastat. Simeoni lõpetab kevadel Jakob Westholmi Gümnaasiumi ja sealt algas tänu ühe õpetaja organiseeritud draamarühmale ka teatriga tegelemine. Hiljem võttis temagi lühiajaliselt Nukuteatri stuudio tööst osa, praeguseks on aga mõlemad noored seal lahkunud.

Sattumine „Wargamäe Wabariigi“ trüppi tuli ootamatult. „See läks kõik väga ruttu,“ kirjeldab Ketter. „Juhendaja saatis meid Linnateatrisse lavastajaga kohtuma ja mõne nädala pärast helistati, et homme sõidame Vargamäele proovi. Kui tagasi mõeldi, siis ma imestan, et kõik kulges nii sujuvalt ja ei olnud mingit suurt pabistamist. Läksime sinna, kohe hakati tegema ja äkki oligi juba esietendus käes.“

„Hästi põnev oli küll,“ tunnistab Simeoni. „Oli tiivustav, et sai vanemate näitlejatega koostööd teha – suurte näitlejate ja suure lavastajaga. Ning kogu seda protsessi pealt vaadata. Proovides oled ju ikka päev otsa kohal, aga alati ei ole tarvis ise laval olla. Siis istud ja

vaatad teiste tööd pealt – huvitav on jälgida, kuidas kõik toimib.“

„Tore oli see, et kuigi meie ise ei ole näitlejad, saime teha seda, mis meeldib,“ lisab Ketter. „Ühelt poolt ei ole me ju Linnateatriga otseselt seotud, niisiis vaatasime kõike kõrvalt, aga teiselt poolt olime selle protsessi sees ja meil olid oma väikesed rollid, mida oli väga vahva mängida.“

Tammsaare ei olnud kirjnikuna kummalegi tundmatu, sest esimene köide oli koolis loetud ja teisi veidi uuritud, kuid mõlemad kinnitavad, et Vargamäel viibides omandas tema looming palju suurema tähenduse, eriti pärast seda, kui kõik lavastused said järjest ära vaadatud.

Arutame ka „Wargamäe Wabariiki“ läbiva mässu ja revolutsiooni motiivi üle. Teema erutab mind, kuna mu enda gümnaasiumiskäimine langes Laulva revolutsiooni aega, milles noored koos ülejäänud rahvaga aktiivselt osalesid – läksime lausa tundidest ära, et Toompeal toimuvatel pikettidel osaleda. Taipan aga ruttu, et põlvkond on vahetunud ja praegused koolilõpetajad on kasvanud hoopis teistsuguste jõujoonte keskel.

Kui pärin, kas neil on revolutsiooni teemaga mingi side, vastab Ketter: „Sellisel moel absoluutselt ei ole. See ongi kõige ausam vastus – ma ei saa seda täpselt mõista, sest minu ajal pole kordagi midagi sellist toimunud. Olid muidugi aprillirahutused, aga see pole päriselt see.“

„Meil ei ole sellise asjaga kokkupuudet olnud, sest kogu

Simeoni Sundja (Ants) - "Wargamäe Wabariik", 2008.

Simeoni Sundja (Ants), Ketter Habakukk (Liine) - "Wargamäe Wabariik", 2008.

meie eluaja on olnud Eesti riik,“ täiendab Simeoni.

Noored kinnitavad, et nad ei ole mitte kunagi tundnud impulssi minna kuskile loosungitega vehkima. „Võib-olla kõige lähedasem sellele on, et ma oman arvamust selle kohta, mis hetkel toimub. Aga ma ei pea ennast poliitikas nii pädevaks, et sõna võtta,“ tunnistab Simeoni.

Mõlemad on nõus, et tänapäeva noorel on üpris keeruline asetada end 1905. aasta mässu olukorda. Samas hakkab lavastuse käigus kujutusvõime hoopis teismoodi tööle kui ajalooõpiku taga.

„Aga tegelikult oligi saadud efekt ju õige,“ leiab Simeoni. „Antsu tegelane, keda ma mängin, ei teadnud revolutsioonist mitte midagi, samamoodi nagu mina. Tema jaoks oli see alguses mäng, mis lõpuks võttis kurva pöörde. Ei Ants ega Liine mõistnud sajaprotsendiliselt, mis toimub, sündmused lihtsalt tulid äkitselt peale.“

Räägime ka Eestist ja eestlaseks olemisest. Mõlemad vestluskaaslased kinnitavad, et välismaale elama neid ei tõmba. Kui, siis lühemaks ajaks – keelt õppima ja maailma avastama. „Ma tunnen, et mina tahan Eestis elada,“ kinnitab Ketter. „Mis siis saab, kui kogu tööaegaline elanikkond Eestist lahkub?“

„Paljudel meievanustel on kindel siht välismaale minna,“ väidab Simeoni. „Muidugi on õige, et tuleb ringi vaadata, sest kui sa avardad oma silmaringi ja õpid teisi kultuure mõistma, siis on ka lihtsam tagasi tulla ja mõista seda, mis kohapeal toimub. Loomulikult võib terve elu ühe koha peal ära elada, aga kui

sa vähegi maailmast huvitud, tuleks mõnda aega ära käia. Kuid kodumaatunne tõmbab ikka tagasi. Lõpetada tahaks Eestis,“ lisab ta muigega.

Kui küsin, miks nad on valinud huvialaks just teatri, tekib pikem vaikus. „Seda ei oskagi õieti seletada,“ tõdeb Simeoni.

Ketter täiendab: „Kui teater on juba kord meeldima hakanud, siis on raske kujutleda, et sellega äkki üldse enam ei tegeleks. Ma ei mõtle, et minust peaks tingimata näitleja saama, aga päris loobuda oleks kahju. On tahtmine proovida – et kas ma suudan, kas on midagi veel, mida võiks katsetada. Tahaks endaga tööd teha.“

Ka Simeoni leiab, et teatritegemine on tema jaoks pigem eneseavastamise viis. Ja kui veel keegi teine sellest huvitub või vaadata tahab, on eriti tore.

Tulevaste teatrirevolutsioonääradena noored ennast ei näe. „Minus seda soovi ei ole, pigem lähen olemasolevaga kaasa. Revolutsiooni tegema hakata ei taha,“ arwab Ketter.

Simeoni jätkab: „Ma arvan, et kõigepealt tuleb tundma õppida seda, mis on. Pärast, kui sa oled seda juba tundma saanud ja sulle tundub, et on veel ruumi, mõtteid ja tahet, siis võib kõike teha. Looming vist moodustubki kahest asjast kokku – sellest, mis on juba olemas ja millest õppust võtta, ning sellest, mida sa tahaksid muuta või lisada. Aga millal tuleb aeg neid otsuseid teha, ei tea.“

Teatri muutmise küsimuse juurest jõuame sujuvalt maailma muutmise küsimusele. „Viimasel ajal räägitakse väga palju kriisilukorrast, analüüsi-

takse seda, mis on ja mis tuleb, aga ei elata praeguses hetkes,“ arutleb Ketter. „Kellelgi ei ole millekski aega. Informatsiooni ja võimalusi on nii palju, et on raske valida, mida sa tegelikult tahad – tahaks justkui natuke sinusse. Vahel istud õhtu otsa internetis, mitte midagi tegelikult teada ei saa, mitte midagi olulist ei tee, ja hiljem mõtled – kuhu need kolm tundi õieti kadusid?“

„Sama asi on kirjandusega,“ võtab Simeoni jutujärje üle. „Meie ajal ei ole olnud sellist infopuudust nagu nõukogude ajal, kõik on kättesaadav ja sul on nii palju lugeda – mis on hea, kui sa oskad seda ära kasutada. Aga kui sa sorteerida ja valida ei oska, siis on kaos.“

Tuleviku teema võtab mõlemad gümnaasiumilõpetajad mõtlikuks. „Keeruline on otsustada,“ tõdeb Ketter. „Muretsed riigieksamite tulemuste pärast, et kas saad kõrgkoolis riigieelarvelisele kohale või mitte. Aga samas on sul ka võimalus minna välismaale vabatahtlikuks või esialgu niisama ringi reisima või proovida astuda kõigisse maailma ülikoolidesse... Kõige raskem on saavutada isendas selgust, et mida ma tegelikult tahan.“

Simeoni nõustub, et segadusse ei ajagi niivõrd valikute rohkus, kui just isendas otsuse jõudmine – et teha tõesti seda, mida kõige rohkem teha tahad.

Kuid ka seni, kuni suured tulevikuotsused veel ees seisavad, ei ole noored tegevusetult aega veetnud. Mõõdunud sügisel alustati juhendajate Aliissa Šnaideri ja Jaak Prints'i eestvedamisel proove tantsulavastusega „Kuu reisijat“, mis etendus Kanuti Gildi SAALI noorte tantsusarja Hypekas raames. Lisaks Ketterile ja Simeonile teevad lavastuses kaasa ka teised Nukuteatri Noortestuudio endised liikmed Rea Lest, Kerttu Veske, Ivar Murd ja Jürgen Klemm. „Kuu reisijat“ tuleb taas ettekandmisele 28. märtsil ning 2., 9. ja 13. aprillil teatris NO99. Alates 4. juunist aga rullub Albu vallas jälle lahti Linnateatri „Wargamäe Wabariik“.

Triin Sinissaar

Linnateatri suvesündmus „Tagasi Vargamäele“ pälvis 2009. aastal Eesti Kultuurkapitali näitekunsti sihtkapitali peapreemia tõe ja õiguse otsimise eest julguse ja hingega.

Elmo Nüganen pälvis Eesti Vabariigi kultuuripreemia 2009 suvesündmuse „Tagasi Vargamäele“ ja lavastuse „Wargamäe Wabariik“ eest. Albu vallas määrati projekti „Tagasi Vargamäele“ eest Põhja-Eesti Turismi aasta ürituse preemia ja A. H. Tammsaare muuseumite Vargamäel Järvamaa muuseumite aastateo tiitel 2009.

Ajakiri „Teater. Muusika. Kino“ hooaega 2007/2008 hinnanud kriitikud tunnistasid „Wargamäe Wabariigi“ oma lemmiklavastuseks.

Põrgulava uus elu

Fotod: Siim Vahur

5 fotomeenutust karismaatilise näitleja Bruce Myersi töötoast Põrgulaval.

Põrgulava taasavamine toimub 9. mail Elmo Nüganeni uuslavastusega „Meie, kangelased“. Ruum võeti kasutusele aastal 1997 Adolf Šapiro legendaarse „Kolmekrossiooperiga“. Põrgulava eellooks oli lavastaja soov

leida ebatraditsiooniline mänguruum, mis Bertolt Brechti näidendi maagiaga sobiks. Otsiti ja avastati Linnateatri majakompleksi peidetud võimalus.

Täna käivad selle maailmas ühe omapärasema teatrisaali

taastamistööd. Põrgulava saab tagasi etenduse andmiseks vajaliku infrastruktuuri, mis kevadel uue maja ootsuses lammutati, ühtlasi on käimas ka publikuruumide sanitaarremont.

Eelmisel aastal Albu Kuke-

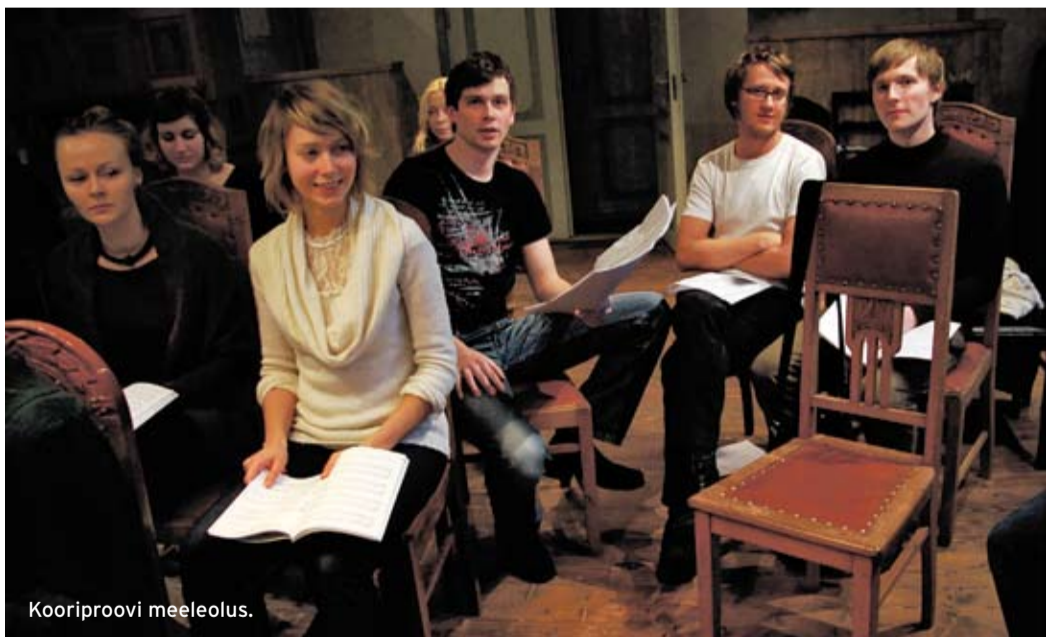
noosi viljakuivatisse „Tõde ja õigus. Teine osa“ mängimiseks viidud valgus- ja helitehnika ning publiku toolid ja poodiumid tuuakse koju tagasi. Koduse, kuid natuke uuema ilme saavad ka väga vajalikud tagaruumid.

Grimmituppa leiab tee vajalik grimmilaud, inspitsientide asukoht ja näitlejate puhke- ja ootetuba taastatakse veel paremal kujul, kui kunagi varem. Lavastus „Tõde ja õigus. Teine osa“ kolib sügisel koju tagasi.

Festival „Talveõ unenägu“ oli monoloogiline

Linnateatri rahvusvaheline teatrifestival „Talveõ unenägu“ keskendus detsembris 2008 monolavastustele. Teater saab hakkama ilma lavastajata, ilma näitekirjanikuta, lavakujundajata, heli- ja valguskujunduseta, kuid ilma näitlejate ei sünni lavalaudadel midagi. Festival keskendus teatri suurkujudele, kes esindasid Euroopa teatri eri suundi, et publik näeks väga kvaliteetseid ja intrigeerivaid vastandeid.

„Talveõ unenägu“ festivalil mängiti sel aastal 5 lavastust, milleks olid: Peter Brooki „Suurinkviisitor“ Bruce Myersiga peaosas, „Artaud meenutab Adolf Hitlerit ja Romanische Cafe'd“ legendaarse sakslase Martin Wuttkega, Alvis Hermanise „Sonja“ Riia Uuest Teatrist ja Jan Jönsoni elav meenutus tööst vangidega - „Tõelushetked“. Linnateatrit esindas Jaanus Rohumaa lavastus „Kivid sinu taskutes“ Alo Kõrve ja Indrek Ojari meisterlikus esituses. Toimus Bruce Myersi töötuba ning avalik vestlus Jan Jönsoniga. Kahel õhtul sai teatripublik tantsida festivaliklubis „Vägilaste“ ja „Svjata Vatra“ helide saatel. Külalastajaid oli festivalil kokku 1696. Ajakirjanike huvi oli suur ja „Talveõ unenägu“ viibisid meediainimesed Lätist, Rootsist, Soomest, Venemaalt ning maineka ajakirja „Theater der Zeit“ peatoimetaja Saksamaalt. Teatril oli hea meel teha koostööd Goethe Instituudi, Rootsi, Prantsuse ja Läti saatkonnaga. Mõttes mõlguvad juba uue festivali plaanid.

Kooriproovi meeleolus.

Indrek Ojari, Mart Toome ja Andero Ermel stuudios salvestamas.

Linnateatris kostab koorilaulu

Selle aasta juuli alguses toimub XXV Laulupidu. Linnateater otsustas hääled puhtaks kõhida ja liituda tuhandete eestlastega, kes laulupeo nimel suuri pingutusi teevad. Juba pikemat aega käivad kooriproovid teatri muusikaala juhataja Riina Roose eestvedamisel. Kuna sellel aastal on soovijaid roh-

kem kui peole pääseb, siis tuleb eriti kõvasti vaeva näha. Märtsi teises pooles selgub, kas meie koor ettelaulmisest läbi pääseb või mitte.

Linnateatri segakoor on 30-liikmeline ja lisaks näitlejatele kuuluvad sinna ka teised maja töötajad, samuti lavakooli

tudengid ja kaks näitlejat Eesti Draamateatrist. Eesti keeles ja eesti meelest laulda on tore. Ja isegi, kui me peole ei pääse, oleme toredate kogemuse võrra rikkamaks saanud. Elagu eesti kultuur ja kohtume laulupeol! Kes kaare all, kes publiku hulgas.

Veiko Tubin

Valter Ojakäärulaulud saavad Linnateatri näitlejate esituses plaadile

Möödunud aasta märtsikuus toimus Raadiomajas helilooja Valter Ojakäärul 85. sünnipäeva puhul kontsert tema autoriloominguks. Lisaks teistele esinejatele astusid seal üles ka Linnateatri näitlejad. Sellest sündmusest sai alguse idee salvestada CD-plaat, millel Linnateatri näitlejad Hele Kõre, Evelin Pang, Epp Eespäev, Andero Ermel, Veiko Tubin, Priit Võigemast, Mart Toome ja Indrek Ojari esitavad koos Tallinna

Filharmonia kammerorkestri ja bigbändiga Ojakäärulaulu. Valter Ojakäärul muusika kuulub eesti kuulaja jaoks vaieldamatult kullafondi, tuntuimatest lugudest võiks esile tuua näiteks „Olematu laul“ või „See pole see“. Samuti väärib märkimist Ojakäärul kui keeletundliku inimese eriline tähelepanu laulusõnade valikule, tema viisistatud tekstide autorite hulgas võib leida nimesid nagu Leelo Tungal,

Lilli Promet ja Viivi Luik.

Valter Ojakäärul autoriplaat saab teoks Linnateatri koostöös Tallinna Filharmonia ja selle juhi Jüri Leiteniga. Teatri poolt veab ettevõtmist muusikaala juhataja Riina Roose. Salvestused valmivad Eesti Rahvusringhäälingu ja Linnateatri stuudios. Plaadi valmimise üks olulisemaid toetajaid on Eesti Autorite Ühing.

Triin Sinissaar